

ЛПІЧ

Любов Григорівна

Liubov.Liubov@eenu.edu.ua

УДК 330.1:658

КОРЕГУВАННЯ ЦІЛЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДСИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

ADJUSTMENT OF GOALS OF ENTERPRISE ENVIRONMENTAL MANAGEMENT SUBSYSTEM'S FUNCTIONING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF A REGION

д.е.н., професор, декан
факультету економіки та
управління, Східноєвропейський
національний університет імені
Лесі Українки

Стаття присвячена дослідженню доцільності впровадження екологічного менеджменту на підприємстві. Встановлено необхідність корегування цілей функціонування підсистеми екологічного менеджменту підприємства для сталого розвитку регіону. Визначено позитивні результати для підприємства в результаті впровадження екологічного менеджменту та їх вплив на сталий розвиток регіону.

Статья посвящена исследованию целесообразности внедрения экологического менеджмента на предприятии. Установлена необходимость корректировки целей функционирования подсистемы экологического менеджмента предприятия для устойчивого развития региона. Определены положительные результаты для предприятия в результате внедрения экологического менеджмента и их влияние на устойчивое развитие региона.

The article examines reasonability of introduction of environmental management at an enterprise. The necessity to adjust the goals of enterprise environmental management subsystem's functioning for sustainable development of a region is set. The positive results for an enterprise as a consequence of introduction of ecological management and their influence on sustainable development of a region are determined.

Ключові слова: *ціль, екологічний менеджмент, сталий розвиток, підприємство, регіон*

Ключевые слова: *цель, экологический менеджмент, устойчивое развитие, предприятие, регион*

Keywords: *goal, environmental management, sustainable development, enterprise, region*

ВСТУП

Сталий розвиток регіону залежить від стану своїх трьох основних складових: економіки, соціальної сфери, стану навколишнього середовища та раціонального природокористування. Поглиблення трансформаційних перетворень у сфері природокористування потребує пошуку нових підходів до вирішення екологічних проблем під час виробничого господарської діяльності підприємства. Одним з альтернативних варіантів є екологічний менеджмент, який сприяє оперативному управлінню процесами використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища.

Екологічний менеджмент є частиною загальної системи управління на підприємстві, до функцій якого входить управління станом екосистем, природокористування та ін. Управління екосистемами, в свою чергу, стало філософською парадигмою для багатьох закордонних підприємств. Стратегічною метою управління екосистемами є пошук розумного балансу між забезпеченням довгострокового захисту навколишнього середовища, одночасно дозволяючи постійно зростаючому населенню використовувати

свої природні ресурси для підтримки та покращення життя людей [1]. Тому впровадження екологічного менеджменту на підприємствах та корегування цілей функціонування цієї підсистеми на підприємстві є важливою складовою досягнення сталого розвитку регіону.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні доцільності впровадження екологічного менеджменту на підприємстві та необхідності корегування цілей функціонування підсистеми екологічного менеджменту підприємства для сталого розвитку регіону.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі екологічного менеджменту послуговували інформаційною основою роботи. При проведенні дослідження використовувались такі методи, як аналіз, синтез, проведення аналогії, методи порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Проблемами впровадження екологічного менеджменту на підприємстві вже займалися закордонні і вітчизняні науковці, зокрема, Х. Роше [1], О.В. Дека-

люк, І.В. Стасюк [2], Т.О. Мельник, Ю.В. Аксентій [3], Ю.В. Білявська [4], М.Д. Михайлова, О.К. Костенко [5] та ін. Зокрема, Ю.В. Білявська зазначала, що в Україні спостерігається тенденція, коли підприємства неохоче запроваджують систему екологічного менеджменту та екологічну політику, тому що не оцінюють позитивних моментів від результатів такої роботи. Залучення підприємством у своїй діяльності екологічної політики є, на думку автора, засобом екологічної модернізації, оскільки дозволить українським виробництвам підвищити ефективність роботи з охорони навколишнього середовища, дієвіше планувати природоохоронні заходи, контролювати дотримання вимог природоохоронного законодавства, знизити ймовірність виникнення аварійних ситуацій [4, с. 104]. Слід додати, що ці результати вплинуть на сталий розвиток регіону. Тому підприємствам слід корегувати цілі функціонування підсистеми екологічного менеджменту саме для отримання таких позитивних для регіону результатів.

У роботі таких вчених, як О.В. Декалюк та І.В. Стасюк, також окреслені проблеми впровадження екологічного менеджменту на підприємстві та наведені приклади зарубіжних країн у корегуванні відповідних цілей на підприємстві та основних стимулів такого корегування. Зокрема, відзначено, що перегляд цілей і стратегії зарубіжних підприємств відбувся через зміну психології споживачів та виробників розвинених країн, що проявилось у фокусуванні на постійному поліпшенні якості продукції, охорони довкілля, підвищенні безпеки праці та відповідальності за свою виробничу діяльність перед суспільством [4, с. 237-238], що за суттю сприяє переходу підприємств та регіонів на шлях до сталого розвитку.

Екологічний менеджмент закономірно з'явився як результат еволюції управління підприємством внаслідок необхідності зменшення негативного впливу на навколишнє середовище [5]. Тому автори [4, с. 238] пропонують впроваджувати інтегровану систему екологічного менеджменту, як таку систему менеджменту підприємства, яка побудована на основі гармонійного поєднання різних аспектів якості виробничої діяльності з метою максимізації еколого-економічної ефективності виробництва.

У сучасному розумінні екологічний менеджмент вивчає управлінські відносини в організації, які забезпечують її сталий розвиток, охорону навколишнього середовища, безпеку життєдіяльності людини, раціональне використання природних ресурсів і екологічну безпеку, спрямовану на реалізацію екологічних цілей і програм впливу на навколишнє середовище, а також формує знання екологічної стратегії розвитку суспільства, управління природокористуванням і охороною природи. Останні визначаються біологічними і соціально-економічними особливостями суб'єкта господарювання, стратегічними цілями суспільства і дозволяють організації виживати і досягати своїх цілей у довгостроковій перспективі [4, с. 105]. Тобто цілі функціонування підсистеми екологічного менеджменту підприємства сприятимуть досягненню інших цілей підприємства, що у сукупності сприятиме сталому розвитку регіону.

У роботі [6] за результатами ретельного аналізу відзначено, що екологічний менеджмент ґрунтується на таких принципах: екологічна свідомість; екологічне мотивування діяльності; розв'язання нагальних екологічних проблем та попередження появи нових, цілеспрямованість, стратегічність і послідовність в екологічній діяльності тощо. Екологічний менеджмент здійснюється шляхом реалізації певних функцій, які відповідають функціям менеджменту загалом, однак мають і свою специфіку. До основних функцій екологічного менеджменту належать: обґрунтування екологічної політики та зобов'язань; планування екологічної діяльності; організація внутрішньої та зовнішньої екологічної діяльності; управління персоналом; управління впливом на навколишнє середовище та використанням ресурсів; здійснення екологічного контролю; забезпечення аналізу та оцінювання результатів екологічної діяльності; вдосконалення системи екологічного менеджменту. Очевидно, що всі ці функції пов'язані і сприяють сталому розвитку регіону, що свідчить про доцільність корегування цілей функціонування підсистеми екологічного менеджменту підприємства.

Впровадження екологічного менеджменту на підприємстві сприяє економії виробничих витрат і ресурсів внаслідок раціоналізації споживання сировинних матеріалів, води, енергії; покращенню якості продукції; покращенню відносин із органами державної влади, що проявляється як послаблення адміністративного тиску на підприємство з боку контролюючих державних органів чи доступу до певних видів державної підтримки; розширенню ринків збуту продукції і привабленню нових споживачів через виробництво екологічно безпечних товарів та послуг; виходу на новий рівень технологічного розвитку та інновацій шляхом технологічного оновлення виробничих процесів та появи інноваційних, якісно нових продуктів; у сукупності сталому розвитку регіону, в якому функціонує підприємство.

ВИСНОВКИ

Таким чином, корегування цілей функціонування підсистеми екологічного менеджменту підприємства є доцільним з точки зору забезпечення сталого розвитку регіону, в якому функціонує підприємство. Впровадження екологічного менеджменту забезпечує отримання певних результатів, які є суттєвими як для сталого розвитку підприємства, так і сталого розвитку регіону. Зокрема, підприємство покращує якість продукції, мінімізує свої витрати, зміцнює конкурентні позиції, підвищує рівень довіри у своїх контрагентів та покращує взаємовідносини з ними, підвищує позитивний імідж, приваблює нових споживачів тощо.

Список використаних джерел

1. Rauscher H.M. Ecosystem management decision support for federal forests in the United States: A review / H.M. Rauscher // *Forest Ecology and Management*. – 1999. – Vol. 114, Iss. 2–3. – P. 173-197.
2. Стасюк І.В. Впровадження екологічного менеджменту та аудиту для забезпечення екологічної безпеки підприємства / О.В. Декалюк, І.В. Стасюк //

Вісник Хмельницького національного університету – 2010. – №2. – Т.1. – С. 235-242.

3. Мельник Т.О. Концептуальні засади впровадження екологічного менеджменту в Україні / Т.О. Мельник, Ю.В. Аксентій // Екологічний менеджмент: зб. наук. праць. – К.: МАУП, 2011. – С. 41–48.

4. Білявська Ю.В. Екологічний менеджмент підприємства / Ю.В. Білявська // Економіка України. – 2016. – № 4. – С. 104-111.

5. Михайлова М.Д. Переваги та недоліки впровадження системи екологічного менеджменту та серти-

фікації на промислових підприємствах / М.Д. Михайлова, О.К. Костенко // Агросвіт. – 2016. – № 7. – С. 57-60.

6. Ліпич Л.Г. Впровадження екологічного менеджменту на підприємствах хімічного комплексу / Л.Г. Ліпич, Т.В. Глубіцька // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – №769. – С. 59-64.